

ЛУИДЖИ ПИРАНДЕЛО

ПЪТЕШЕСТВИЕТО

Превод от английски: Светозар Златаров, 1975

chitanka.info

Тринадесет години вече Адриана Браджи не излизаше от старинната къща, безмълвна като обител, където още твърде млада бе влязла като младоженка. Не я зърваха вече зад стъклата на прозорците дори редките минувачи, които от време на време се изкачваха по стръмната, хълзгава и разбита уличка, толкова безлюдна, че тревата растеше на кичурчета между камъните на настилката.

На двадесет и две годишна възраст, едва след четири години брачен живот, със смъртта на съпруга си тя също почти бе умряла за света. Сега беше на тридесет и пет и все още се обличаше в черно, както в първия ден на траура. Черна копринена забрадка прикриваше хубавите ѹ кестеняви коси, вече занемарени, едва-едва сресани на път и сплетени на врата. Ала независимо от това някакво печално и нежно спокойствие облагородяваше бледото ѹ деликатно лице.

В това планинско градче във вътрешността на Сицилия никой не се учудваше на нейното затворничество. Тук сировите нрави едва ли не задължаваха съпругата да последва мъжа си в гроба. Така затворени трябваше да стоят вдовиците, във вечен траур, до смъртта си.

Впрочем жените от малкото заможни семейства — девойки и съпруги — почти никога не се показваха по улиците. Излизаха само в неделя, за да отидат на литургия, а понякога, много рядко, за да върнат някоя визита. Тогава се надпреварваха да излагат на показ богати дрехи последна мода, поръчани при първите шивачи на Палермо или Катания, златни накити, скъпоценности; но не от кокетство: жените вървяха със сериозни и зачервени лица, с поглед в земята, смутени, притиснати до съпруга, бащата или до по-големия си брат. Това излагане на показ беше почти задължително. Визитите и кратките разходки до църквата за тях бяха истински пътешествия, които трябваше да подгответ още от предния ден. Достойнството на дома можеше да пострада и мъжете също бяха в затруднение. Дори точно те бяха най-болезнено чувствителни, защото искаха по този начин да покажат, че могат и знаят как да харчат за своите жени.

А жените, винаги подчинени и покорни, се обличаха така, както желаеха мъжете, за да не ги излагат. След тези кратки появи те, успокоени, се връщаха към домашните грижи. Омъжените чакаха да народят деца, всички деца, които бог им пращаше: това бе тяхната голгота. Девойките чакаха един прекрасен ден родителите им да кажат:

ето, за този се омъжи. И те се омъжваха, а мъжете бяха спокойни и доволни от тяхната работолепна вярност без любов.

Само сляпата вяра в някакво възмездие отвъд живота им позволяваше да понасят без отчаяние мъчителната и тежка празнота, в която се влачеха един след друг еднообразните дни в безмълвното планинско градче. То сякаш беше безлюдно под пламналата и ярка синева на небето, с тесните, зле настлани улички между грубите къщици от камък и вар, с водостоци от глина и тенекиени тръби на показ.

Навлезеш ли там, където уличките свършваха, сърцето ти се свива при вида на хълмистата шир на изгорелите земи, където бяха серните мини. Сухо беше небето, суха и земята, из която в неподвижната тишина, приспана от жуженето на насекомите, от свирукането на отделни щурци, от далечната песен на петел и лай на куче, сред обедния зной се изльчваше миризма на увехнали треви и на разпръснат оборски тор.

В никоя къща, дори в малобройните домове на заможните хора, нямаше вода. В широките дворове, както и в началото на улиците имаше стари цистерни, чакащи милостта на небето. Но дори и през зимата валеше малко, а когато завалеше, настъпваше празник: всички жени изваждаха навън менци и ведра, корита и качета. После заставаха по вратите с прибрани между краката поли от домашно платно да гледат как дъждовната вода се стича по стръмните улички, да слушат как бълбука във водоскоците и в улейите на цистерните.

Камъните на настилката се измиваха, измиваха се стените на къщите и всичко сякаш започваше да диша по-леко в свежия въздух, ухаещ на мокра земя.

Мъжете намираха по някакъв начин развлечение в търговските сделки, в борбите на партиите в общината, в кафенето или във военния клуб вечер. Но жените, у които още от детинство насилиствено бе пресушен всеки порив към лекомислие, омъжени без любов, след привършване наечно еднаквите домакински задължения, които изпълняваха като слугини, скръбно вехнеха с дете на скута или с молитвена броеница в ръка, очаквайки мъжа, господаря, да се прибере.

Адриана Браджи изобщо не бе обичала мъжа си. Изключително слаб по телосложение и непрекъснато раздразнен поради своето крехко здраве, нейният съпруг я бе потискал и измъчвал четири години. Той я ревнуваше дори от по-големия си брат, на когото знаеше, че е нанесъл голяма обида, спрямо когото бе извършил дори истинско предателство, като се бе оженил. По тези места все още имаше обичай в богатите семейства да се жени само единият от синовете, най-големият, за да не се разпръсне имуществото на дома между много наследници.

Чезаре Браджи, големият брат, никога не беше показал, че е засегнат от това предателство, може би защото бащата, умирайки малко преди сватбата, беше наредил глава на семейството да стане той и задължи втория син, като се ожени, напълно да му се подчинява.

Влизайки в древния дом на семейство Браджи, Адриана бе почувствала известно унижение за това, че трябваше да се подчинява на девера си. Нейното положение стана двойно по-мъчително и нетърпимо, тъй като самият ѝ съпруг, пламнал от ревност, ѝ бе намекнал, че преди него Чезаре е имал намерение да се ожени за нея. Тя не знаеше как да се държи в присъствието на девера си. И затруднението ставаше толкова по-голямо, колкото по-малко деверът ѝ упражняваше властта си над нея. Той я беше приел още от първия ден със сърдечна и пряма симпатия и се отнасяше с нея като към истинска сестра.

Той беше човек с благородни обноски, говореше, обличаше се и се държеше деликатно и естествено. Нито общуването с грубите селски хора, нито работата, която вършеше, нито навикът да води с месеци отпуснат и ленив живот сред празното и бездейно провинциално общество не бяха успели да го накарат да загрубее, да се промени.

При това всяка година за много дни, понякога дори и за повече от месец, той се отдалечаваше от градчето и от работата си — отиваше в Палермо, в Неапол, в Рим, във Флоренция, в Милано, за да се гмурне в живота, за да се изкъпе — както казваше той — в цивилизацията. От тези пътувания се връщаше подмладен телесно и душевно.

Адриана, която никога не бе правила крачка извън родното си градче, всеки път скрито изпитваше непонятно смущение, когато го

виждаше да се връща в голямата старинна къща, където времето сякаш плесенясваше сред мъртвешката тишина.

Деверът донасяше със себе си польха на един свят, който тя не можеше дори да си представи. И смущението ѝ растеше, когато чуваше кресливия смях на съпруга си, който в другата стая слушаше разкази за пикантните приключения, преживени от брат му. После вълнението ѝ се превръщаше в раздразнение, а по-късно в отвращение, когато съпругът, след тези разкази на брат си, идваше в нейната стая разпален, свръхвъзбуден, жаден. Раздразнението и възмущението бяха отправени към съпруга, още повече че деверът ѝ бе изпълнен с уважение, дори благоговение към нея.

След като умря съпругът ѝ, Адриана почувства мъчителен страх пред мисълта, че ще остане сама с него в тази къща. Да, имаше две дечица, които се бяха родили през тези четири години, но макар да беше вече майка, не бе успяла да надвие своята вродена моминска свенливост пред девера си. Тази нейна стеснителност никога не се бе превръщала в неприязън, но сега тя изпитваше нещо подобно и хвърли вината за това на ревнивия си мъж, който я беше потискал с най-подозрителен и долен надзор.

Тогава Чезаре Браджи прояви деликатна грижовност и покани майка ѝ да дойде да живее заедно с овдовялата си дъщеря. Освободена от ненавистната тирания на мъжа си, в обществото на майка си, Адриана малко по малко успя, ако не да придобие пълен душевен мир, поне да поуспокoi духа си. Тя се бе отдала напълно на грижите за децата си, обсипвайки ги щедро с онази любов и нежност, която не бе могла да намери отдушник в несполучливия южен брак.

Чезаре продължаваше всяка година да прави своето едномесечно пътешествие из континента, като донасяше подаръци на нея, на бабата и на племенниците си, които обгръщаше винаги с най-нежно бащинско внимание.

Домът, останал без закрилата на мъж, караше жените да се страхуват, особено нощем. В дните, когато той отсъстваше, на Адриана ѝ се струваше, че тишината става по-дълбока и по-глуха и сякаш крие надвиснало над къщата неведомо нещастие. С безкраен страх слушаше как скърца скрипецът на старата цистерна в началото на стръмната пуста улица всеки път, когато польхът на вятъра разклащаше въжето.

Но трябваше ли заради две жени и две дечица, които в края на краищата не бяха негови, Чезаре да се лиши от единственото си развлечение след цяла година труд и скука? Можеше изобщо да не се грижи за тях, да живее свободен, сам за себе си, тъй като брат му беше попречил да си създаде семейство. Но трябваше да му се признае: като се махнат тези кратки отпуски, той целият бе отденен на дома и на осиротелите си племенничета.

С течение на времето всякакво огорчение се беше утaloжило в сърцето на Адриана. Децата растяха и на нея ѝ бе приятно, че растат под ръководството на чичото. Тя вече дотолкова се бе посветила на близките си, че се учудваше, когато деверът ѝ или децата се противопоставяха на прекалените ѝ грижи към тях. Струваше ѝ се, че никога не прави достатъчно. А за кого трябваше да мисли, ако не за тях?

Голяма скръб ѝ причини смъртта на майка ѝ: напусна я и последният ѝ другар. От доста време бе свикнала да разговаря с нея като със сестра. Освен това, когато чувстваше присъствието на майка си, можеше все още да се счита млада, каквато в действителност беше. Когато почина майката, с двете си деца, вече поотраснали, едното на седемнадесет, другото на четиринадесет години, на ръст почти колкото чично си, Адриана започна да се чувства и да се смята за стара.

Такова бе душевното ѝ състояние, когато за първи път усети неопределено неразположение, никаква умора, никаква тежест отчасти в рамото, отчасти в гърдите, никаква тъпа болка, която понякога обхващаща цялата ѝ лява ръка и от време на време се превръщаща в бодеж, от който дъхът ѝ спираше.

Не се оплака. И може би никой нямаше да узнае за страданието ѝ, ако един ден на масата не я бе връхлетял внезапен и остьр пристъп.

Повикаха стария домашен лекар, който още отначало издаде беспокойството си, щом чу тези оплаквания. Безпокойството му нарасна след дългия и внимателен преглед на болната.

Болестта беше в плеврата. Но каква? Старият лекар, с помощта на свой колега, се опита да направи пункция, с цел да установи диагнозата, но без резултат. После, когато забеляза известно втвърдяване на жлезите под и над лопатката, посъветва Браджи веднага да заведе снаха си в Палермо, като ясно даде да се разбере, че се опасява от вътрешен тумор, може би неизлечим.

Не бе възможно да тръгнат веднага. След тринаесет години затворничество Адриана не бе снабдена с дрехи, за да се появи сред хората и да пътува. Трябаше да пишат в Палермо, за да изпратят колкото може по-бързо.

Тя се опита да се противопостави по всевъзможни начини. Твърдеше пред девера си и децата, че не се чувства чак толкова зле. Пътуване? Само като си помислеше, тръпки я побиваха. Освен това беше настъпило точно времето, когато Чезаре имаше обичай да взема своята едномесечна отпуска. Ако тръгнеше с него, щеше да му отнеме свободата и всякакво удоволствие от пътуването. Не, не искаше по никакъв начин! И после, на кого щеше да остави децата? На кого щеше да повери къщата? Изтъкваше всички тези трудности, но деверът й и децата ги оборваха със смях. Упорито твърдеше, че навярно от пътуването ще се почувства още по-зле. Ох, боже милостиви, та тя не знаеше дори как са направени пътищата! Нямаше да съумее дори да направи крачка! Моля ви, моля ви, нека да я оставят на мира!

Когато от Палермо пристигнаха дрехите и шапките, за децата настана истинско тържество.

Влязоха, ликуващи в стаята на майка си с големите кутии, опаковани в навосъчено платно, като вдигаха врява, викаха, че трябва веднага да ги пробва. Искаха да видят скъпата си майчица елегантна, каквато никога не я бяха виждали. И толкова много настояваха и говореха, че накрая тя трябаше да се съгласи.

И тези дрехи бяха черни, траурни, но скъпи и изработени с чудно майсторство. Модите отдавна й бяха чужди и тя не знаеше откъде да започне да се облича. Къде и как да закачи множеството кукички, които намираше тук и там? А тази якичка, боже мой, толкова ли трябва да е висока! А тези ръкави с толкова големи буфани... Така ли се носят сега?

В това време зад вратата синовете нетърпеливо чукаха:

— Мамо, готово ли е? Още ли се бавиш?

Сякаш майка им се гиздеше за някакъв празник! Те вече не си спомняха причината, поради която тези дрехи бяха поръчани. И тя не мислеше за това в този миг.

Когато, съвсем объркана, зачервена, вдигна очи и се видя в огледалото на гардероба, изпита остро усещане, почти срам. Тази дреха подчертаваше ловко и с безсрамна елегантност бедрата и

гърдите ѝ, придаваше ѝ стройността на момиче. Чувстваше се остаряла, а ето че внезапно в огледалото се видя млада, хубава — съвсем друга!

— Как може! Как може! Невъзможно е! — извика тя, като извия и вдигна ръка, за да се избави от тази гледка.

Щом чуха възклицието ѝ, синовете започнаха още по-силно да чукат по вратата с ръце, с крака, да бълскат — настояваха да отвори, да се покаже.

Как ще отвори! Тя се срамуваше. Усещаше се като истинска карикатура! Не, не.

Но те заплашваха, че ще издънят вратата. Трябаше да отвори.

И синовете в първия миг останаха като заслепени от неочекваната промяна. Майка им се стараеше да се измъкне, като повтаряше:

— Моля ви! Оставете ме! Как така! Невъзможно е. Луди ли сте?

Ненадейно пристигна деверът. Ох, имайте милост! Опита се да избяга, да се скрие, сякаш я беше заварил гола. Но синовете я държаха, показваха я на чичото, който се смееше на нейния срам.

— Наистина ти стои добре! — каза той накрая, като стана сериозен. — Хайде, остави да те видим.

Тя се опита да повдигне глава.

— Сякаш съм маскирана...

— Но не! Защо? Прекрасно ти стои. Обърни се малко... Така... настрана...

Подчини се, но гърдите ѝ, подчертани от дрехата, се издигаха при честото дишане, което издаваше вълнението ѝ, причинено от неговия внимателен и спокоен поглед, поглед на добър познавач.

— Наистина ти стои добре. А шапките?

— Истински кошници! — възклика Адриана почти уплашена.

— Е, да. Сега се носят много големи.

— Как ще ги сложа на главата си? Трябва да се среща по друг начин.

Чезаре отново я погледна — спокоен, усмихнат, и каза:

— Ами да, имаш толкова дълга коса...

— Да, да, бъди добра, мамичко, веднага се срещи! — потвърдиха синовете.

Адриана се усмихна печално.

— Виждате ли какво ме карате да правя? — каза тя, като се обърна към девера.

Решиха да тръгнат на следващото утро.

Сама с него!

Придружаваше го в едно от онези пътешествия, за които някога мислеше с такова вълнение. И само един страх я владееше сега: да не изглежда развълнувана пред него, който беше крайно внимателен, но съвсем спокоен както винаги.

Неговото непринудено спокойствие навсярно би я накарало да счита за непристойно и срамно своето смущение, ако с почти съзнателна преструвка — именно за да не изпитва срам и да си вдъхне самоувереност — тя не отдаваше смущението си на друга причина: новостта на пътуването, изобилието от необичайни впечатления, нахлули в нейната затворена и свенлива душа. И приписваше усилието, което извършваше над себе си за обуздаване на смущението (в което впрочем, изтълкувано така, нямаше нищо осъдително), на намерението си да не се показва толкова неопитна в светските работи и толкова удивена в присъствието на човек, който от много години е познавач на всичко и умее винаги да се владее, защото иначе би могла да му причини досада и неудоволствие. Дори би могло да му се стори смешно детското учудване, което грееше в очите ѝ на тази възраст.

И затова се насиљваше да възпира радостното и трескаво вълнение в погледа си и да не обръща непрекъснато глава от единия прозорец към другия, както бе изкушена да прави, за да не изпусне нищо от многобройните бягащи неща, върху които нейните очи мигновено се спираха за първи път. Мъчеше се да крие учудването си, да овладява любопитството, което, ако бе будно и жадно, би ѝ помогнало да надвие замайването и унеса, причинени от ритничния грохот на колелата и измамния бяг на плетища, дървета, хълмове.

Возеше се за първи път на влак. С всеки тласък, при всяко завъртване на колелата усещаше, че навлиза, прониква в един непознат свят, който неочеквано населяваше душата ѝ с образи. Колкото и да изглеждаха близки, тези образи все пак бяха далечни и заедно с удоволствието да ги вижда ѝ причиняваха и никакво усещане на неуловима и неопределима болка: болката, че те са съществували вън и

отвъд нейното съществование и дори извън нейното въображение. Болка, че е чужда между тези неща и само бързо преминаваща и че те и без нея ще продължат да живеят за себе си своите собствени съди.

Ето там скромните къщи на едно село: покриви, прозорци и врати, стълби и улици — хората, които живеят там, са като нея. Толкова години и тя е била затворена в своето градче, в онази точка на земята, със своите навици и занимания. Освен това, което виждаха очите, не съществуваше нищо повече за тези хора; светът беше сън: колко много хора се раждат там, там растат и умират, без да са видели нищо от онова, което тя сега отиваше да види в своето пътуване, което бе толкова малко в сравнение с необятния свят, но независимо от това на нея ѝ се струваше много.

Обръщайки очи, от време на време срещаше погледа и усмивката на девера си, който я питаше:

— Как се чувствува?

Отговаряше му с кимване:

— Добре.

Неведнъж деверът сядаше до нея, за да ѝ покаже и назове някое далечно село, където беше ходил, или ей онзи там връх със заплашителни очертания — всички по-забележителни неща, които му се струваше, че би трябало да привлекат нейното внимание. Не разбираше, че всички неща, дори най-малките, дори ония, които за него бяха съвсем обикновени, предизвикваха у нея буря от нови усещания; че сведенията, разясненията, които ѝ даваше, вместо да увеличават, намаляваха и охлаждаха пламенния величав образ, който тя, объркана, овладяна от чувство на неведома болка, си създаваше при гледката на големия непознат свят.

Освен това във вътрешния водовъртеж на чувствата неговият глас, вместо да я ободрява, я сковаваше в някаква тъмна и насилиствена неподвижност, изпълнена с пронизващи тръпки. И тогава чувството на мъка ставаше по-остро, по-отчетливо в нея. Тя виждаше колко е жалка в своето невежество и усещаше някакво неясно и почти враждебно огорчение от гледката на всички тези неща, които едва сега, твърде късно за нея, така внезапно изпъльваха очите ѝ и навлизаха в душата ѝ.

На следващия ден в Палермо, когато слизаха от дома на главния лекар след един дълъг преглед, тя отлично разбра, че лекарят ѝ бе прочел смъртна присъда. Разбра всичко от усилието на девера ѝ да

скрие дълбокото си разочарование, от престореното усърдие, с което искаше още веднъж да му обяснят как се взема предписаното лекарство, и от изражението на лекаря, докато отговаряше. Тя разбра, че сместа от отрови, която трябваше да се взема на капки много внимателно — два пъти на ден преди ядене, не е нищо друго, освен милосърдна измама или предсмъртно причастие пред дълга агония.

И въпреки това, все още малко замаяна и отвратена от миризмата на етер, с която бе напоена къщата на лекаря, тя излезе от сянката на стълбата сред блясъка на залязващото слънце, под пламналото небе, което изригваше откъм морето като някакъв ярко пламтящ облак над дългия булевارد. И видя между колите, сред златния светлик, гъмжилото на шумната тълпа с лица и дрехи, запалени от пурпурните отблясъци, изблиците на светлина, цветните пръски сякаш от скъпоценни камъни по витрините, по табелите, по огледалата в дюкяните. Живота, живота единствено почувства тя, усети го как се втурва безредно в душата й през всички развълнувани сетива, ехалтирани от почти божествено опиянение. И не почувства никаква боязън, дори не й мина краткотрайна мисъл за близката и неминуема смърт, която, независимо от всичко беше в самата нея, спотаена там, под лявата плешка, където от време на време чувстваше все по-остри бодежи. Не, не! Животът! Животът! И този вътрешен смут, който разтърсваше душата й, напираше в гърлото й, където кой знае какво внезапно се беше съbralо, може би някаква стара, потискана мъка от дъното на нейното същество, и ето че я караше да се просълзява сред цялата тази радост.

— Нищо... нищо ми няма — отговори тя на девера си с усмивка, която живо грейна в очите й сред сълзите. — Струва ми се, че съм... Как да кажа... Да вървим... да вървим...

— В хотела ли?

— Не... не...

— Тогава да отидем да вечеряме в ресторанта край морето, до Италийския форум. Искаш ли?

— Да, където искаш ти.

— Прекрасно. Да вървим! После ще се разходим край форума, ще послушаме музика...

Качиха се във файтон и тръгнаха срещу блестящия облак, който ги заслепяваше.

Ах, каква вечер бе това за нея в ресторанта край морето, под луната, с гледката на осветения форум и оживения и непрекъснат тропот на искрящите файтони, сред миризмата на водорасли, която долиташе откъм морето, и уханието на портокалови цветове откъм градините! Потънала в божествено очарование, на което един определен страх не ѝ позволяваше да се отдаде изцяло — страхът, че всичко това, което вижда, не е действително, — тя се чувствува далече, далече дори от самата себе си, без памет, без съзнание, без мисъл, в никаква безкрайна сънна далечина.

Чувството за тази безкрайна отдалеченост отново и още по-силно я обзе на следващото утро, когато прекосяваше с файтон безкрайните пусти алеи на парка „Фаворита“. По едно време с дълбока въздишка почти успя да се отърси от тази отдалеченост и да я измери, ала без да наруши очарованието и опиянението от този сън на слънце, сред дърветата, които също изглеждаха потънали в безкраен сън.

И неволно се обърна, погледна девера си и от благодарност му се усмихна.

Веднага обаче тази усмивка събуди остро и дълбоко умиление към самата нея, осъдена да умре, и то сега, когато пред удивените ѝ очи се разкриваха толкова чудни красоти, един живот, който и за нея би могъл да бъде такъв, какъвто бе за хиляди създания. И почуства колко жестоко може би е било да я накарат да приеме това пътуване.

Но скоро след това, когато файтонът най-после спря в края на една отдалечена алея, тя слезе, подкрепяна от него, за да види отблизо фонтана с Херкулес. Там, пред този фонтан, под кобалтовосиньото небе, което изглеждаше почти черно около блестящата мраморна статуя на полубога, стъпил на висока колона, издигаща се в средата на огромна раковина, тя се наведе да погледне кристалната вода, в която плуваха листенца и зеленикави вейки и хвърляха сенки до дъното; после при всяко леко раздвижване на водата видя да се вдига нещо като мъгилица пред невъзмутимите лица на сфинксовете, които гледаха раковината. Тогава сякаш почуства като свеж дъх, идващ от водата, нещо като сянка на мисъл да минава и по нейното лице и веднага при този полъх никакво дълбоко смълчаване от удивление разшири духа ѝ; сякаш светлина от други небеса се запали в нея в неизмеримата празнота и тя почуства, че в този миг докосва вечността, че придобива ясно, безбрежно съзнание за всичко, за безкрайното, което

се крие в дълбините на тайнствената душа и че само това изживяване ѝ е достатъчно, защото за един миг е била вечна.

Предложи на девера си да тръгне още същия ден. Искаше да се върне вкъщи, за да го остави свободен, след като бе откраднала четири дни от неговата ваканция. Той щеше да загуби още един ден, за да я заведе обратно, после можеше да продължи своето ежегодно препускане из по-далечните краища, отвъд безкрайното тъмносиньо море. Можеше да замине без страх, защото тя сигурно нямаше да умре толкова скоро, в месеца на неговия отпуск.

Не му каза всичко това, само го помисли и го помоли да се съгласи да я заведе в тяхното градче.

— Нищо подобно! Защо? — отговори той. — И без това сме тук, ще дойдеш с мен в Неапол. Там за по-голяма сигурност ще се консултираме с някой друг лекар.

— Не, не, моля ти се, Чезаре! Остави ме да се върна вкъщи. Излишно е!

— Защо? Съвсем не е излишно. По-добре ще е. За по-голяма сигурност.

— Не е ли достатъчно това, което научихме тук. Нищо ми няма, чувствам се добре, не виждаш ли? Ще се лекувам, както ми предписаха. Това ще е достатъчно.

Чезаре я погледна сериозно и рече:

— Адриана, така искам.

И тогава тя не можа да възрази: видя в себе си жената от своето градче, жената, която не трябва да противоречи на това, което мъжът смята за редно и правилно. Помисли, че за успокоение на собствената си съвест той не иска да се задоволи само с един преглед, за да бъде сигурен, че утре в градчето, след нейната смърт, хората ще кажат: „Той направи всичко, за да я спаси. Заведе я в Палермо, дори в Неапол“... Или може би той наистина се надяваше, че друг лекар, от по-далечен град, по-способен, ще прецени, че нейната болест е лечима, ще открие лекарство, за да я спаси? Или може би... но да, това беше най-вероятно! Като знаеше, че тя е безвъзвратно загубена и понеже и без това се намираше на път с нея, Чезаре искаше да ѝ достави за последен

път неповторимо развлечение, като малка компенсация за жестокостта на нейната съдба.

Но тя изпитваше ужас, да, ужас от това, че трябва да прекоси огромното море. При тази мисъл, само като го гледаше, чувствуваше как дъхът ѝ секва, сякаш бе принудена да го преплува.

— Няма, няма, ще видиш — утешаваше я той усмихнат. — Няма и да усетиш, че си на кораб по това време на годината. Виждаш ли колко е спокойно морето? И после ще разглеждаш парохода... Нищо няма да почувстваш.

Нима можеше да сподели с него мрачното предчувствие, което я мъчеше при вида на това море? Предчувствието, че ако замине, ако се откъсне от бреговете на острова, които и без това ѝ се струваха толкова далечни от нейното градче и така нови и край които бе преживяла толкова голямо и странно вълнение, ако се впусне заедно с него, ако се загуби заедно с Чезаре в ужасната, тайнствена далечина на това море, няма повече да се върне в своя дом, няма отново да преплува тези води, освен може би мъртва. Не, дори пред себе си не можеше да признае, че я мъчи това предчувствие, и си мислеше, че изпитва ужас от морето само защото по-рано не бе го виждала дори отдалече, а сега, щом трябваше да пътува по него...

Потеглиха още същата вечер за Неапол.

Пароходът напусна рейда и излезе от пристанището. Отмина замайването от гълъчката и суматохата на множеството, което се качваше и слизаше по кея и вдигаше шум, от скърцането на подемните кранове над трюмовете. Тя гледаше как постепенно всяко нещо се отдалечава и се смалява — хората по кея, които продължаваха да махат кърпички на прощаване, заливът, къщите, докато целият град не се сля в една бяла ивица, потънала в мъгла, тук-там изпъстрена с бледи светлинни, под високата преграда на сиво червеникавите планини. Отново почувства как чезне в блян, в друг приказен сън, в който обаче очите ѝ се разширяват от страх, колкото повече пароходът (голям наистина, ала може би неустойчив, щом трепереше така от глухите ритмични шумове на витлата) навлизаше в двете неизмерими необятности — море и небе.

Чезаре се усмихна на нейната уплаха, покани я да стане и с интимност, каквато досега не си беше позволявал, прекара ръка под мишницата ѝ, за да я подхване. Заведе я да види от самата палуба

могъщите и блестящи стоманени бутала, които задвижваха тези витла. Развълнувана от необичайния досег, тя не можа да издържи гледката, топлия полъх, миризмата на смазка, които идваха оттам. И за малко не припадна, отпусна се, почти склони глава на рамото му. Веднага се съвзе, ужасена от своето несъзнателно желание да се отпусне, на което за малко не се отаде.

И отново с още по-голяма загриженост Чезаре я попита:

— Зле ли се чувствува?

Като не можа да издаде глас, тя поклати отрицателно глава и така, под ръка, двамата отидоха към кърмата да гледат дългия кипящ и фосфоресциращ килватер във вече черното море, под осенянето със звезди небе, в което огромната тръба на комина непрекъснато изхвърляше ленив и гъст дим, нажежен от топлината на машините. И най-после, за да направи съвършено очарованието, луната изплува от морето. Отначало се показа сред изпаренията на хоризонта като злокобна огнена маска, която в ужасната тишина заплашително наднича над своите водни владения. После постепенно се проясни, смили се и избистри своя снежнобял светлик, който разшири морето и го превърна в безкрайно сребърно вълнение. И тогава Адриана повече от всякога почувства да нарастват в нея мъката и страхът от насладата, която я завладяваше, отнемаше силите ѝ и я тласкаше неудържимо да крие лице в гърдите му.

Това се случи в Неапол, в един миг, при излизане от кафе-шантана, където бяха прекарали вечерта. При своите ежегодни пътешествия той беше свикнал да излиза нощем от тези заведения с жена под ръка. Като подаваше сега ръката си на Адриана, той улови неочеквано под голямата ѝ черна шапка с перо блясъка на нейния пламнал поглед. И веднага, почти несъзнателно, както държеше ръката ѝ, я притисна бързо и силно към гърдите си. Това беше всичко. Пожарът избухна.

Там, в тъмното, в купето, което ги откарваше обратно в хотела, ненаситно слели устни, те за няколко мига си казаха всичко, всичко онова, което преди малко той в едно мигновение, в един пробляськ, в блясъка на един поглед беше отгатнал: целия неин живот през дългите години на мълчание и страдания. Тя му каза как винаги, винаги, без да иска, без да съзнава, го е обичала, а той ѝ призна колко я беше желал

като младо момиче, как е мечтал да я направи своя, ето така, своя, своя!

Бе истински делириум, умопомрачение, което черпеше неизтощима сила от желанието да се възнаградят в тези кратки дни, които смъртната присъда още й оставяше, за всички онези загубени години на потискан плам и прикривана треска. Желанието да се заслепят, да се загубят, да не се виждат един друг такива, каквито са били през целите тези години на благоприлична външна честност там в градчето със строги нрави, където тяхната любов, техният брак утре ще изглеждат нечувано светотатство.

Какъв брак? Не! Защо да го принуждава на този почти светотатствен за всички акт? Защо да го привързва към себе си, щом й оставаше още съвсем малко да живее? Не, не: само любов, безумна и неудържима любов в това пътешествие от броени дни, любовно пътешествие без завръщане, любовно пътуване към смъртта.

Не можеше да се върне там, да застане пред своите синове. Това беше предчувствала, когато тръгваше, знаеше, че прекосявайки морето, всичко за нея щеше да бъде свършено. И сега искаше да се махне далече, далече, да отиде още по на север, още по-далече, тъй заслепена в неговите ръце, до смъртта.

И така минаха през Рим, после през Флоренция, после през Милано почти без да виждат нищо. Смъртта, загнездена в нея със своите пробождания, шибаше и разпалваше силното желание.

— Нищо! — казваше тя при всеки пристъп на болестта, при всеки пристъп на угрizение. — Нищо...

И смъртнобледа поднасяше устни.

— Адриана, ти страдаш...

— Не! Какво значение има?

Последния ден в Милано, малко преди да заминат за Венеция, се видя в огледалото съсипана. И когато след нощното пътуване в тишината на зората пред нея се откри фантастичното видение, гордата и меланхолична гледка на града, изплуващ от водите, тя разбра, че е настъпил съдбовният ѝ час, че там нейното пътешествие трябва да свърши.

И все пак пожела да изживее своя ден и във Венеция. До вечерта, до късна нощ обикаляха с гондола тихите канали. И цялата нощ остана будна със странното усещане за този ден: ден от кадифе.

Кадифето на гондолата? Кадифето на мрачината в някои канали?
Кой знае! Кадифето на ковчега.

Когато на следващото утро той слезе от хотела, за да пусне няколко писма за Сицилия, тя влезе в стаята му. Забеляза на масичката един разкъсан плик, позна почерка на по-големия от своите синове. Поднесе този плик до устните си и отчаяно го целуна. После влезе в своята стая, извади от чантата си шишенцето с недокоснатото лекарство, хвърли се на неоправеното легло и изпи съдържанието му наведнъж.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на **Моята библиотека** и нейните всеотдайни помощници.

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.